

15. Kurum ve Kuruluşlarla İlişkiler

6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu uyarınca, amaçları arasında *“Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak”* ve *“Meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmi makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı normları, fenni şartnameleri incelemek ve bunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmek”* olan odamız çalışmalarının önemli bir bölümünü de kurum ve kuruluşlarla olan ilişkiler oluşturmaktadır.

Bu çerçevede başta Bayındırlık ve İskân Bakanlığı olmak üzere, valilik, belediyeler, koruma kurulları, üniversiteler gibi kurumlarla, kamu yararı ilkesi göz önünde bulundurularak diyalog ortamı oluşturulmaya çalışılmış, mesleğe, meslek alanına, kent ve çevreye ilişkin görüş ve önerilerimiz aktarılmış, ortak çalışma platformları yaratılmaya çalışılmıştır.

15.1. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) ile İlişkiler

TMMOB ve Mimarlar Odası Genel Merkezi’nde oluşturulan komite ve komisyonlarda görev alınarak, bakanlıkça başta imar ve yapı denetim mevzuatının güncellenmesine yönelik hazırlanan taslaklarla ilgili çalışmalara katkı verilmiş, bu konuda geliştirilen görüşler aktarılmıştır (bkz. 17. Mimarlar Odası Genel Merkezi ve Diğer Şubelerle İlişkiler).

3194 sayılı İmar Kanunu, Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği ile odamız sorumluluğunda olan *“Sicil Durum Belgesi”* uygulamasının yaygınlaştırılarak sürdürülmesi ve kimi yerel idarelerce bu uygulamanın yok sayılmasının önüne geçilmesi amacıyla bakanlık nezdinde girişimlerde bulunularak süreç devamlı olarak takip edilmiştir.

Ayrıca yapı üretim sürecinde görev alan proje müelliflerinin haklarının korunması, yapı denetim kuruluşlarında görev alan denetçi ve kontrol elemanı mimarların yaşadıkları olumsuzlukları ortadan kaldırmak, mesleklerini layıkıyla yerine getirmeleri ve insan onuruna yakışır bir yaşam sürdürmeleri için gerekli koşulların sağlanabilmesi için öneriler üretilerek, bu yönde yasal düzenleme yapılması için bakanlığa iletilmiştir.

Şantiye şefliği hizmetinin kâğıt üzerinde bir görev olmak yerine, yapı üretim sürecinin önemli bir ayağı olarak mimarlarca gereklerine göre yerine getirilebilmesi, şantiye şeflerine yönetmelikle yüklenen ağır sorumluluklara karşılık yetki ve hakların tanımlanması, şantiye şeflerinin özlük hakları, ücret ve sosyal haklarının iyileştirilmesi için yasal düzenleme yapılabilmesi amacıyla üretilen görüş ve öneriler, TMMOB ve Mimarlar Odası Genel Merkezi aracılığıyla bakanlığa iletilmiştir.

15.2. Kamu İhale Kurumu ile İlişkiler

Kamu İhale Kanunu ve ihale yönetmeliklerinde mimarlar aleyhine hükümler içeren ve aynı zamanda Anayasanın eşitlik ilkesine aykırılıklar taşıyan düzenlemelerin değiştirilerek iyileştirilmesi için odamızca yapılan çalışmalar, üretilen görüş ve öneriler kuruma iletilmiş, gerçekleşmeyen düzenlemeler içinse yargı yoluna başvurulmuştur.

15.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile İlişkiler

2004 ve 2009 yılları yerel yönetim seçimleri ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) başkanı seçilen Sayın Kadir Topbaş'ın mimar olmasının meslek alanında avantaj olarak değerlendirilmesine yönelik girişimlerimiz bugüne kadar yanıt bulmadığı gibi, mesleki denetim uygulaması İBB yetki alanında bugüne kadar uygulanamamıştır. Ayrıca belediye tarafından yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi düzenlenmesi sırasında, hukuken zorunlu olarak istenmesi gereken Sicil Durum Belgesi Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın genelgelerine rağmen istenmemektedir. Sicil Durum Belgesinin istenmemesi konusunda Sayın Topbaş nezdinde de belediyeye yapmış olduğumuz başvurular sonuçsuz kalınca konu yargıya taşınmış ve açılan 4 ayrı dava da lehimize sonuçlanmış olmasına rağmen sonuç değişmemiştir.

Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin yanı sıra Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğinde de zorunlu olarak ifade edilen "Sicil Durum Belgesi" uygulamasının iptali için İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan dava belediyenin aleyhine sonuçlanmış ancak İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığınca bu yargı kararı da çiğnenmiştir.

Yine İstanbul Büyükşehir Belediye'sine bağlı ve başında bir mimar bulunan Boğaziçi İmar Müdürlüğü yetki alanında hukuk dışı yapılaşma eleştirileri her geçen gün artarken, eleştiri ve uyarılara rağmen müdürlük kapısına asılan yazılarla meslektaşlarımız oda Sicil Durum Belgesi ya da oda Mesleki Denetim Onayı almaları durumunda işlemlerinin yapılmayacağı

doğrultusunda tehdit edilmektedir. İBB başkanının uygulamalarından cesaret alan İBB kaynaklı yazışmalarla ilçe belediyeleri de bu doğrultuda cesaretlendirilmektedir.

Diğer yandan, İBB tarafından yapılması düşünülen her türlü yapının yarışma ile elde edilmesi önerimiz de ne yazık ki bugüne kadar yanıt bulmamış, açılan birkaç yarışmada da ciddi sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca tüm uyarılara rağmen ödüllerin verilmesinde yaşanan sorunlar, mimarın emeğinin karşılığı olan ödülün verilmemiş olması, yarışmaların çekiciliğini kaybetmesine neden olmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri düzeyinde genel olarak katılımcılık sadece göstermelik bir boyutta kalmıştır. Yazı ile katılım taleplerimiz bugüne kadar yanıtız kaldığı gibi, karşılıklı görüşmelerde dile getirilen katılım ve katkı önerilerimizin önünün açılması talebimiz bugüne kadar yanıtız kalmıştır. Planlama süreçlerinde katılım, toplantıya çağırılma ile sınırlı kalmıştır.

Katılımın esas alınmadığı süreçler sonucunda oluşturulan kamu ve toplum yararına aykırı planların uygulanması durumunda telafisi imkânsız kayıplar oluşacağı düşüncesiyle açılan davalar süreci ile dolaylı bir katılım sağlanmaya çalışılması demokrasimizin bir açmazı olarak karşımıza çıkmaktadır.

15.4. İlçe Belediyeleri ile İlişkiler

İlçe belediyelerinde de planlama süreçlerinde katılım ne yazık ki sözde kalmıştır. İlçe belediyeleri içinde Beşiktaş Belediyesinin bu süreçte ayrı bir yeri olmuştur. Beşiktaş Belediye Başkanı Sayın İsmail Ünal'ın seçildiği ikinci dönemde de işbirliği devam etmiştir. Beşiktaş Belediyesi odamız çalışmalarına katkıda bulunmaya çalışmış, belediye mekânları odamız ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile her zaman tahsis edilmiştir. Diyalog kapısının açık olması belediye-oda işbirliğinin geleceği açısından umut verici bulunmuştur.

Adalar Belediyesi'nin işbirliği talebi üzerine odamızın organizasyonu ile TMMOB'ye bağlı 10 meslek odası ve Adalar Belediyesi arasında 8 Aralık 2009 tarihinde imzalanan "Sağlıklı Kentleşme, Nitelikli Yapılaşma, Kültürel, Tarihi ve Doğal Çevre Değerlerinin Korunarak Geliştirilmesi İçin Ortak Mesleki Denetim ve Teknik İşbirliği Protokolü" sürdürülmüştür. Bu protokolün seçilen diğer belediyelerle de görüşülmesi ve yaygınlaştırılması için öncelikli çalışmalarımızdan olmuştur.

15.5. Koruma Bölge Kurulları ile İlişkiler

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nın 58. maddesi ile getirilmiş olan "İlgili meslek odaları koruma bölge kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılabilirler" hükmü gereği koruma bölge kurullarına meslek odalarından gözlemci üyelerin katılımının yolunun açılması sonucunda TC Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul bölge koruma kurullarına Mimarlar Odası gözlemci üyelerinin katılımı sağlanmıştır. İstanbul'daki 7 koruma bölge kurulu ve yenileme kuruluna katılan gözlemci üyeler, kurul gündemlerini yakından takip ederek konular hakkındaki odamızın görüşlerini dile getirmişler ve kurullardaki gelişmeleri aktarmaya devam etmişlerdir.

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, koruma kurullarına katılan gözlemci üyeleri ile, kamuoyunu ve mimarlık ortamını yakından ilgilendiren birçok konuda, gerek kurullardaki etkin katılımı, gerekse mimarlık ortamının ve kamuoyunun bilgilendirilmesi suretiyle çalışmalarına devam etmiştir.

Ancak 4 Temmuz 2011 tarihinde *Resmî Gazete*'de yayımlanan 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 17 Ağustos 2011 tarihli 648 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile lağvedilen Bayındırlık ve İskân Bakanlığı yerine kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verilen yetkilerle koruma kurullarının yapısı değiştirilmiştir.

644 sayılı KHK'de değişiklik yapan 648 sayılı KHK ile ülkedeki tüm Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları ve Yüksek Kurul üyelerinin görevlerine 17 Ağustos 2011 tarihi itibarıyla son verilmiş ve 2863 sayılı kanun gereği Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı koruma kurulları lağvedilmiştir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı olarak yeniden oluşturulacak ve sadece "Kültür Varlıklarını Koruma Kurulları" olarak anılacak olan kurullara üniversitelerden üye atanması da yürürlükten kaldırılarak kurul üyelerinin sadece bakanlık tarafından atanacak olması, bu alanda bilimsel bir yaklaşımdan çok, koruma kuramının evrensel yaklaşımlarını göz ardı eden, siyasi iradenin isteği doğrultusunda yaklaşımların söz konusu olacağı endişesini doğurmaktadır.

Bugüne dek belirlenen tüm doğal sitler ile korumaya alınmış tabiat varlıkları hakkında değerlendirme yapmak, doğa koruma alanlarını yeniden belirlemek ve bu alanlar üzerindeki tasarrufları şekillendirmek için de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı "Tabiat Varlıklarını

Koruma Genel Müdürlüğü'nün kurulması; aynı genel müdürlüğe bağlı "Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu" ile illerde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temsilcisinin başkanlığında "Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları"nın oluşturulması; öteden beri Orman Bakanlığı'na bağlı olan "milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiat koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların tescil, onay ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tescil etmek" yetkisinin de aynı genel müdürlüğe devredilmesi; 1989'dan bu yana faaliyette olan Özel Çevre Koruma Kurumu'nun (ÖÇKK) ise kapatılıyor olması, her türlü yetkiyi tek elde toplayan bir yaklaşımın tüm bu alanların da imar rantına yönelik yönetimi endişesini gündeme getirmektedir.

Kararname ile bakanlığın yetki alanı içine, ülkemizde korunması gerekli tüm doğa alanları ve tabiat varlıkları katılmış, bakanlık, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları ve tabiatı koruma alanlarının yanı sıra doğal sit alanlarının da sorumluluğunu üstlenmiştir.

KHK'ler ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanununda yapılan değişiklikler sonucunda, koruma amaçlı imar planlarının yapılmasına ilişkin zorlayıcı düzenlemede önemli bir geri adım atılarak, kültür varlıklarımızın tahribatına neden olacak yeni bir sürece girilmiştir. Sit alanı olarak koruma altına alınan yerlerde 2 yıl içinde koruma amaçlı imar planı yapılması, zorunlu durumlarda bu sürenin koruma bölge kurulu tarafından 1 yıl uzatılabileceği düzenlenmiş durumdayken, bu süre doğrudan 3 yıl olarak düzenlenmiş ve koruma bölge kurullarına bu süreyi sınırsız biçimde uzatma yetkisi tanınmıştır.

Bu durum, değişiklik öncesinde koruma amaçlı imar planı yapılmasını özendiren, belirlenen sürenin sonunda geçersiz hale gelen "geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları"nın sürekli uygulanmasını olanaklı hale getirmektedir. Böylesi bir düzenleme, koruma amaçlı imar planlarının yapılmasını engellemenin yanı sıra, sit alanlarında plansız biçimde yapılaşmanın da önünü açması endişesini doğurmaktadır.

2863 sayılı kanunda yapılan bir başka değişiklikle, bazı belediyelerin ve merkezi kurumların, koruma bölge kurullarında kabul ettiremedikleri bazı kararların merkezi olarak oluşturulan ve büyük çoğunluğu merkezi idarenin bürokratlarından oluşan Koruma Yüksek Kurulu tarafından görüşülmesi ve karara bağlanmasının önü açılmıştır. Öte yandan, alınan bu türden kararların yeniden Koruma Bölge Kurulu tarafından görüşülemeyeceği de belirtilerek, bazı kültür varlıkları ve sit alanları üzerinde Koruma Bölge Kurulları fiili olarak devre dışı bırakılmış olmaktadır.

Bu değişikliklerle bakanlık genel düzenleyici ve denetleyici işlevini bir yana bakarak uygulamacı bir rol üstlenmekte ve bir yandan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarını da imar rantının bir parçası olarak yok olmakla karşı karşıya bırakacak uygulamaların önünün açılmasına sebep olunması kaygısını güçlendirmekte, diğer yandan da geçmişte kanunlaştırılmış olan Avrupa Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, Mimari Mirasın Korunması Sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi uluslararası sözleşmelere ve Anayasaya aykırılıkları içinde barındırmaktadır.

Ayrıca, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda 2004 yılında yapılan düzenleme ile ilgili meslek odaları koruma bölge kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılabilirken yeni düzenlemeyle “koruma bölge kurulu müdürlüğünün daveti” şartı getirilmiştir.

Koruma bölge kurullarına gözlemci olarak katılma hakkına sahip olan meslek odalarının katılımını engellemeye yönelik böylesi bir değişikliğin, koruma bölge kurullarında görüşülecek olan ve sivil toplumun, meslek odalarının tepkisini çekecek olan konuların gizli biçimde görüşülmesini sağlamayı, katılımı engellemeyi, kararların gizlenmesini amaçladığı kaygısı söz konusu olmaktadır.

15.6. Üniversiteler ile İlişkiler

Mimarlık eğitiminde üniversitelerle meslek odası işbirliğini geliştirerek sürdürme anlayışı içerisinde İstanbul'daki kimi üniversitelerin mimarlık bölümleri ve Mimarlar Odası birlikte çalışmalar organize etmişlerdir. Bunlar içerisinde, 2011 yılında beşincisi düzenlenen, mimarlık öğrencileri ve öğretim üyelerinin katılımıyla Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nde gerçekleştirilen Kent Düşleri Atölyeleri (Bkz. 13.12.2) ve yine Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nde gerçekleştirilen, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kültür Üniversitesi, Ecole d'Architecture de Nancy, Ecole d'Architecture de Grenoble, Universidade do Porto Faculdade de Arquitectura, Aristotle University of Thessaloniki ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimari Tasarım Sorunları Yüksek Lisans Programlarının ortak atölye çalışmaları bulunmaktadır.